

**SAŽETAK PRESUDE
MAGYAR JETI ZRT PROTIV MAĐASKE
OD DANA 4. PROSINCA 2018. GODINE
ZAHTJEV BR. 11257/16**

*Utvrđivanje objektivne odgovornosti radi postavljanja hiperveze predstavlja povredu prava
na slobodu izražavanja*

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je trgovačko društvo s ograničenom odgovornošću Magyar Jeti Zrt, koje vodi popularni informativni portal. U rujnu 2013. na Internet stranici tog portala objavljen je članak o incidentu u selu Konyár, u blizini granice s Rumunjskom, u kojem se skupina pijanih nogometnih navijača zaustavila ispred škole koju su uglavnom pohađali učenici romskog porijekla, te dobacivala rasističke izjave i prijetnje. Članak je uključivao hipervezu na intervju s vođom romske zajednice u Konyáru. U razgovoru je tvrdio da su nogometni navijači bili članovi političke stranke Jobbik (desno orijentirane političke stranke). U listopadu je Jobbik pokrenuo postupak radi klevete protiv osam okrivljenika, uključujući vođu romske zajednice, medijsku kuću koja je provela intervju, podnositelja zahtjeva i druge medije. Visoki sud je utvrdio da su izjave vođe zajednice bile klevetničke jer je lažno tvrdio da je Jobbik bio uključen u incident. Također je utvrdio objektivnu odgovornost podnositelja zahtjeva i drugih medija zbog širenja klevetničkih izjava pri čemu nije bilo važno jesu li to učinili u dobroj ili lošoj vjeri. Podnositelju je naloženo da objavi presudu na web stranici te da ukloni hipervezu na YouTube video iz članka. Presuda je potvrđena u žalbenom postupku, a Ustavni sud je odbio podnositeljevu ustavnu tužbu.

PRIGOVORI

Pozivajući se na članak 10. Konvencije, podnositelj zahtjeva je tvrdio da su mađarski sudovi povrijedili njegovu pravo na slobodu izražavanja kada su utvrdili njegovu objektivnu odgovornost za sadržaj na koji je hipervezom iz podnositeljevog članka omogućen pristup.

OCJENA SUDA

Miješanje u pravo podnositeljice na slobodu izražavanja bilo je propisano zakonom te je slijedilo legitimni cilj zaštite sprečavanja nereda te prava drugih u smislu članka 10. stavka 2. Konvencije.

Glede nužnosti miješanja, ESLJP je najprije istaknuo da oni koji odluče ostvariti slobodu iskazivanja svoje vjeroispovijedi prema članku 9. Konvencije, bez obzira čine li to kao pripadnici vjerske većine ili manjine, ne mogu očekivati da će biti izuzeti od kritike njihovih vjerskih uvjerenja. Oni moraju tolerirati i prihvatiti poricanje od strane drugih, pa čak i širenje neprijateljskih doktrina prema njihovoj vjeri (vidi [Aydin Tatlav protiv Turske](#), br. 50692/99, 2. svibnja 2006, stavak 27). Jedino u slučajevima kada izražavanje iz članka 10. prelazi granicu kritičkog poricanja, a pogotovo tamo gdje postoji vjerojatnost da će potaknuti na vjersku

netrpeljivost, država može legitimno smatrati da je takvo izražavanje nespojivo s poštovanjem slobode misli, savjesti i vjeroispovijedi te poduzeti razmjerno ograničavajuće mjere (vidi [I.A. protiv Turske](#), br. 42571/98, ECHR 2005-VII, stavak 29).

ESLJP je naglasio da domaće vlasti imaju široku slobodu procjene kada je riječ o pitanjima osjetljive prirode, kao što je to slučaj u ovome predmetu, jer su u boljem položaju procijeniti koje izjave mogu narušiti vjerski mir u njihovoj zemlji.

Što se tiče konteksta spornih izjava, ESLJP je naveo da su seminari bili široko oglašavani javnosti na internetu i putem letaka koje je poslao šef desničarske Slobodarske stranke, obraćajući se posebno mladim biračima i opisujući seminare kao „vrhunske seminare“ u okviru “besplatnog obrazovnog paketa”. Naziv seminara dao je dojam da će uključivati objektivne informacije o Islamu. Svatko tko je bio zainteresiran za sudjelovanje mogao se prijaviti. Dakle, podnositeljica zahtjeva mogla je pretpostaviti da seminaru neće prisustvovati samo njezini istomišljenici, nego i ljudi koji bi mogli biti uvrijeđeni njezinim izjavama.

Podnositeljici izjave mogle su izazvati opravdano ogorčenje s obzirom da nisu bile objektivne niti učinjene s ciljem doprinosa raspravi od javnog interesa, nego s ciljem pokazivanja da Muhamed nije bio dostojan štovanja. Podnositeljica je sebe opisala kao stručnjaka iz područja islamske doktrine, koja je već neko vrijeme održavala seminare te vrste, tako da je morala biti svjesna da su njezine izjave dijelom utemeljene na neistinitim činjenicama i da mogu izazvati opravdano ogorčenje. Predstavljanje predmeta ili osobe vjerskog bogoslužja na provokativan način koji može povrijediti osjećaje sljedbenika te religije može se protumačiti kao zlonamjerno kršenje duha tolerancije, što je jedno od temelja demokratskog društva.

Podnositeljica je subjektivno okarakterizirala Muhameda kao pedofila, pri čemu nije objektivno informirala publiku o povijesnoj pozadini, pa stoga nije ni omogućila ozbiljnu raspravu o tom pitanju, nego je donijela vrijednosnu prosudbu bez dovoljne činjenične osnove. Čak i ako bi se njene izjave klasificirale kao činjenične, podnositeljica nije iznijela nikakve dokaze u tom smislu. Što se tiče podnositeljicinog argumenta da se u žustrim raspravama moraju tolerirati određene izjave pojedinaca, ESLJP je utvrdio da nije u skladu s člankom 10. Konvencije podvesti inkriminirajuće izjave pod inače prihvatljivo izražavanje mišljenja i zaključiti da to čini izjave koje prelaze dopuštene granice slobode izražavanja prihvatljivima. Nadalje, podnositeljica je pogrešno pretpostavila da se neprimjereni napadi na vjerske skupine moraju tolerirati čak i ako se temelje na neistinitim činjenicama. Naprotiv, ESLJP je smatrao da izjave koje se temelje na očigledno neistinitim činjenicama ne uživaju zaštitu članka 10. Konvencije (vidi [Medžlis Islamske Zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine](#) [VV], br. 17224/11, stavak 117, ECHR 2017).

Što se tiče razmjernosti sankcije, podnositeljici je izrečena novčana kazna od ukupno 480 eura za sve tri izjave, iako je Kazneni zakon predvidio kaznu zatvora do šest mjeseci. Izrečena kazna bila je na donjem dijelu zakonskog raspona kazne. S obzirom na to, kaznena sankcija nije bila nerazmjerna.

Zaključno, ESLJP je utvrdio da su domaći sudovi sveobuhvatno procijenili širi kontekst izjava podnositeljice zahtjeva i pažljivo uspostavili ravnotežu između njezinog prava na slobodu izražavanja i prava drugih na zaštitu njihovih vjerskih osjećaja i očuvanje vjerskog mira u austrijskom društvu. Razmatrali su dopuštene granice kritike religijskih doktrina nasuprot njihovom omalovažavanju, te su utvrdili da su podnositeljici izjave vjerojatno izazvale opravdano ogorčenje muslimana. Osim toga, sporne izjave nisu bile formulirane na neutralan

način s ciljem objektivnog doprinosa javnoj raspravi o dječjim brakovima, nego su bile generalizirane i bez činjenične osnove. Prema tome, zaključivši da ove izjave nadilaze dopuštene granice objektivne rasprave i da predstavljaju napad na muslimanskog Proroka, zbog čega su mogle potaknuti predrasude i ugroziti vjerski mir, domaći su sudovi utvrdili da su one sadržavale elemente poticanja na vjersku nesnošljivost. Time su domaći sudovi iznijeli relevantne i dostatne razloge i nisu prekoračili svoju široku slobodu procjene.

Stoga je ESLJP jednoglasno utvrdio da nije bilo povrede članka 10. Konvencije.

Odluke domaćih sudova su predstavljale miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na slobodu izražavanja i težile su legitimnom cilju zaštite prava drugih. ESLJP je smatrao da nije potrebno odlučivati je li primjena mjerodavnih odredbi mađarskog prava na situaciju podnositelja zahtjeva bila predviđiva u smislu članka 10. stavka 2. Konvencije, s obzirom na sljedeće zaključke o nužnosti miješanja.

ESLJP je istaknuo da je sama svrha hiperveza usmjeravanje na druge web stranice i internetske resurse kako bi se korisnicima Interneta omogućio pristup većoj količini informacija. Hiperveze se, kao tehnika izvještavanja, bitno razlikuju od tradicionalnih publikacija u tome što korisnike samo usmjeravaju na sadržaj dostupan drugdje na internetu, pri čemu ne predstavljaju tu poveznicu niti priopćavaju njezin sadržaj. Također, osoba koja upućuje na informacije putem hiperveze nema kontrolu nad sadržajem web stranice na koju je hipervezom omogućen pristup, a koji sadržaj se može i promijeniti nakon postavljanja poveznice. Osim toga, sadržaj iza hiperlinka je dostupan javnosti i prije postavljanja poveznice.

ESLJP se nije složio s pristupom mađarskih sudova koji su izjednačili postavljanje hiperveze s objavljivanjem klevetničkog sadržaja. Pitanje dovodi li objavljivanje hiperlinka do odgovornosti za sadržaj na koji je hipervezom omogućen pristup, prema članku 10. Konvencije, zahtijeva pojedinačnu procjenu, imajući u vidu sljedeće elemente: (i) je li novinar odobrio sporni sadržaj; (ii) je li novinar ponovio sporni sadržaj (bez odobrenja); (iii) je li novinar samo postavio hipervezu na sporni sadržaj (bez da ga odobri ili ponovi); (iv) je li novinar znao ili je mogao znati da je sporni sadržaj klevetnički ili na drugi način nezakonit; (v) je li novinar postupao u dobroj vjeri, poštujući novinarsku etiku i s dužnom pažnjom odgovornog novinara.

Predmetni članak podnositelja zahtjeva samo je napomenuo da se intervju s vođom romske zajednice može pronaći na Youtubeu te je stavio poveznicu na taj intervju, bez daljnjih komentara ili prenošenja samog intervjua. Politička stranka Jobbik uopće se nije spominjala. Autor članka ni na koji način nije aludirao da su izjave dostupne putem hiperveze istinite niti da odobrava njihov sadržaj ili prihvaća odgovornost za njih. Stoga se ne može zaključiti da je članak odobrio sporni sadržaj.

Što se tiče ponavljanja sadržaja, ESLJP je utvrdio da bi kažnjavanje novinara zbog širenja izjava koje je dala druga osoba ozbiljno otežalo doprinos medija u raspravi o pitanjima od javnog interesa, stoga se ne bi se smjelo primijeniti osim ako ne postoje opravdani razlozi za to (vidi [Novaya Gazeta i Milashina protiv Rusije](#), br. 45083/06, stavak 71., 3. listopada 2017. godine). U nekim situacijama bi čak i samo ponavljanje izjave moglo potencijalno uključiti pitanje odgovornosti. Međutim, takve situacije su moguće samo ako novinar nije postupao u dobroj vjeri u skladu s etikom novinarstva i s dužnom pažnjom odgovornog novinara. To nije bio slučaj u predmetu podnositelja zahtjeva, s obzirom da predmetni članak nije ponovio nijednu od klevetničkih izjava, nego je bio ograničen na objavljivanje hiperveze.

ESLJP je zatim utvrdio da domaći sudovi uopće nisu ispitivali je li podnositelj znao ili je morao znati da je hiperveza omogućila pristup uvredljivom ili na drugi način nezakonitom sadržaju. Novinar je u ovom slučaju mogao očekivati da će sadržaj kojem je omogućio pristup, iako možda kontroverzan, ostati u domeni dopuštene kritike političkih stranaka i, kao takav, ne bi bio nezakonit. Premda je sadržaj naposljetku proglašen klevetničkim jer je bez činjenične osnove implicirao da su osobe povezane s Jobbikom počinile djela rasističke prirode, ESLJP je zaključio da se takve izjave nisu mogle smatrati očigledno nezakonitima iz samog početka. (vidi [Delfi AS protiv Estonije](#) [VV], br. 64569/09, ECHR 2015)

Naposljetku, ESLJP je primijetio da mađarsko pravo nije predviđalo nikakvu ocjenu prava iz članka 10. Konvencije u situaciji u kojoj je takva procjena bila vrlo važna s obzirom na raspravu o pitanju od općeg interesa. Naime, utvrđivanje da je hiperveza predstavljala širenje informacija koje uključuju objektivnu odgovornost značilo je da nije bilo ravnoteže između suprotstavljenih prava: prava na ugled političke stranke i prava na slobodu izražavanja podnositelja zahtjeva. Utvrđivanje objektivne odgovornosti u takvim situacijama moglo bi imati negativne posljedice na protok informacija na internetu i potaknuti autore i izdavače članaka da se u potpunosti suzdrže od postavljanja hiperveza na materijal nad čijim promjenjivim sadržajem nemaju kontrolu. To bi moglo imati, izravno ili neizravno, negativan učinak na slobodu izražavanja na Internetu.

Slijedom navedenog, utvrđivanje objektivne odgovornosti podnositelju zahtjeva nije se temeljilo na relevantnim i dostatnim razlozima. Stoga je ESLJP utvrdio da je ova mjera predstavljala nerazmjerno ograničenje prava na slobodu izražavanja te je dovela do povrede člana 10. Konvencije.

PRAVEDNA NAKNADA

597,04 EUR na ime imovinske štete.

4.149,39 EUR na ime troškova i izdataka

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.